

Три дни следъ това турцитѣ избѣгаха отъ Елена. Пристигна и голѣма руска войска на пѣтъ за този градъ. Но пѣтищата бѣха толкова издѣнени и развалени, че конетѣ не можеха да теглятъ топоветѣ. Руситѣ дойдоха въ село и взеха най-силнитѣ биволи. Дойдоха и у дома. Баща ми го нѣмаше. Тѣ изкараха биволитѣ изъ обора, па казаха на мене:

— Момко, трѣгвай напредъ да ги водишь!

И азъ трѣгнахъ. Стигнахме баиръ. Всички топове бѣха тамъ зарѣзали и спрѣли. Едъръ снѣгъ се сипѣше, като рой.

Биволитѣ бѣха впрегнати въ колата съ топоветѣ. Азъ съ остена ги боднахъ. Якитѣ животни опѣнаха вратъ напредъ, забиха нозе въ земята, завъртѣха опашки на кравай и топскитѣ кола се извадиха отъ дупкитѣ на разваления пѣтъ, па се изкараха на върха. Следъ това връщаме покорнитѣ животни и прикачваме втори кола, сетѣ трети, четвърти и т. н. — изкараха се всички затѣнали кола съ топоветѣ. На руситѣ тази помощъ се хареса и тѣ ми казаха!

— Братушко, ще дойдешъ съ твоитѣ биволи съ насъ!

Нищо не можахъ да възразя, па и нѣмаше кой да ме слуша. Така, азъ съ нашитѣ яки биволи придружихъ рускитѣ топове чакъ до Елена. Градътъ бѣше обранъ и запустѣлъ, улицитѣ бѣха препълнени съ избити свине. Избитѣ бѣха отворени. Виното източено по земята, а ракията задигната. Въ дълбоки трапове се подавзха глави, рѣце, нозе на измръзнали войници. Снѣгъ завиваше тѣхната голота и погребенията се извършваха безъ свещеници и молитви.

День и нощъ пѣтуваме. Биволитѣ, които се намираха въ рѣцетѣ на руситѣ, биваха впрѣгани ви-